

**Натисніть тут, щоб
купити книгу на сайті
або замовляйте за телефоном:
(0352) 51-97-97, (067) 350-18-70,
(066) 727-17-62**

ВСТУП

«Дитинство — це найважливіший період людського життя, не підготовка до майбутнього життя, а справжнє яскраве, неповторне життя. І від того, як пройшло дитинство, хто вів дитину за руку в дитячі роки, що увійшло в його розум і серце з навколишнього світу — від цього залежить якою людиною стане малюк»

В.О. Сухомлинський

Дошкільний вік — це початок становлення особистості, це період, коли виникає потреба осягнути явища суспільного життя.

Головною метою дошкільної освіти, окресленої Базовим компонентом дошкільної освіти в Україні, є формування основи «особистісної культури через відкриття її світу в його цілісності та різноманітності».

Спочатку дитина пізнає свою сім'ю, батьків, ознайомлюється з правилами ввічливого ставлення до рідних, формує уявлення про рід, його історію. Потім ознайомлюється з найближчим оточенням: дитячим садком, вулицею, містом, селом, працею дорослих, які знаходяться поряд з дитиною. Цей шлях веде до формування дбайливого ставлення до довкілля, розуміння дитиною взаємин людини і суспільства, вироблення певної життєвої позиції, розвитку елементарної життєвої компетентності.

Саме на забезпечення цих завдань спрямований посібник. Він зацікавить творчих педагогів і допоможе їм у плануванні та проведенні навчально-виховної роботи з розділу «Дитина і навколишній світ. Людина і суспільство».

Пропонований матеріал до авторської інтегрованої особистісно орієнтованої технології Якименко С.І. пройшов апробацію педагогами експериментального дошкільного навчального закладу №132 «Казка» м. Миколаєва.

		СПІРІЙМАННЯ НАВКОЛИШНЬОГО СВІТУ										
		ФОРМИ СПІРІЙМАННЯ										
		ЗІР	СЛУХ	НЮХ	СМАК	ДОТИК						
ДИДАКТИЧНА МЕТА		ВИХОВНА	СЛУХ	НЮХ	СМАК	ДОТИК						
НАВЧАЛЬНА		РОЗВИВАЛЬНА	СЛУХ	НЮХ	СМАК	ДОТИК						
Підтема		РОЗВИВАЛЬНА	СЛУХ	НЮХ	СМАК	ДОТИК						
Змістова лінія		РОЗВИВАЛЬНА	СЛУХ	НЮХ	СМАК	ДОТИК						
Сфера життєвості		РОЗВИВАЛЬНА	СЛУХ	НЮХ	СМАК	ДОТИК						
Тиждень		РОЗВИВАЛЬНА	СЛУХ	НЮХ	СМАК	ДОТИК						
Місяць		РОЗВИВАЛЬНА	СЛУХ	НЮХ	СМАК	ДОТИК						
ВЕРЕСЕНЬ	1	РІДНЕ МІСТО. ПРАЦЯ ДОРосЛИХ	Продовжити формувати знання про рідне місто, його назву, вулиці, історичні місця, пам'ятники культури. Ознайомити з професією суднобудівник	Розвивати увагу, спостережливість, зв'язне мовлення	Виховувати інтерес до рідного міста, повагу до людей професій суднобудівник, будівельник	Слухаємо звуки водного транспортного спорту	Милуємося вулицями нашого міста	Українські пісні	Традиційні страви	3 якого матеріалу будували і будують житло в Україні	Яке на дотик борошно	Які на дотик овочі
	2	УКРАЇНА – ДЕРЖАВА	Продовжити знайомити з країною, з її столицею, державними символами. Формувати уявлення про природу. Ознайомити з традиціями, звичаями, пов'язаними з будівництвом в Україні; інтер'єром, екстер'єром	Розвивати інтерес, пам'ять, бажання розповісти, збагачувати активний словник	Виховувати шанобливе ставлення до батьківської хати, любов до рідної країни	Розгляд державних символів, ілюстрацій із зображенням століщ, житла в Україні (сучасне, минуле)	Українські пісні	Розгляд державних символів, ілюстрацій із зображенням століщ, житла в Україні (сучасне, минуле)	Традиційні страви	3 якого матеріалу будували і будують житло в Україні	Яке на дотик борошно	Які на дотик овочі
	3	ПРАЦЯ ДОРосЛИХ – ХЛІБОРОБИ	Формувати уявлення про працю хліборобів восени, а також про основні етапи вирощування хліба. Розкрити роль с/г машин у підвищенні ефективності праці хліборобів	Розвивати спостережливість, увагу, пам'ять, зв'язне мовлення. Збагачувати словник дітей	Виховувати інтерес і повагу до праці хліборобів, бережливе ставлення до хліба	Розгляд сільськогосподарської техніки	Слухаємо шелестіння колосся пшениці	Розгляд сільськогосподарської техніки	Смак хліба	Смак хліба	Яке на дотик борошно	Які на дотик овочі
	4	ПРАЦЯ ДОРосЛИХ – ОВОЧІВНИКИ	Формувати знання про те, що в с/г овочівники обробляють землю, вирощують овочі. Збирають великі врожаї. Розкрити колективний характер праці людей врожаю, взаємозв'язки села і міста	Розвивати спостережливість, пам'ять, вміння відтворювати трудові дії дорослих в іграх, інших видах самостійної діяльності	Виховувати інтерес до праці овочівників, бажання брати участь, шанобливе ставлення до праці овочівників, бережливе ставлення до результату їхньої роботи	Слухаємо звуки водного транспортного спорту	Милуємося вулицями нашого міста	Українські пісні	Традиційні страви	3 якого матеріалу будували і будують житло в Україні	Яке на дотик борошно	Які на дотик овочі

СПРИЙМАННЯ НАВКОЛИШНЬОГО СВІТУ

ФОРМИ РОБОТИ

СПОСТЕРЕЖЕННЯ	БЕСІДИ	ЗАНЯТТЯ	ЦІЛЬОВІ ПРОГУЛЯНКИ	ЕКСКУРСІЇ	ДИДАКТИЧНІ ІГРИ	ДИДАКТИЧНІ ВІПРАВИ
Спостереження за погодою у рідному місті на початку осені (кліматичні особливості). Спостереження за деревами рідного міста. Символ міста – акація. Спостереження за осінніми квітами, які прикрашають вулиці	Бесіда про те, в якому місті ми живемо, чим воно визначне. Бесіда про людей, які займаються благоустроєм нашого міста	«Миколаїв – місто над Бугом». Зустріч з працівниками професії суднобудівник. Малювання: «Рідне місто». Малювання: «Будівництво нового будинку». Аплікація: «Наш мікрорайон»	1. До річки Південний Буг. 2. Проспектом Корабелів		«Що ми бачили у місті?» «Хто побудував цей дім?» «Кому що потрібно для роботи?»	«Не помились» «Схоже – не схоже» «Хто більше назве» (вулиці)
Спостереження за блакитним небом. Блакитний колір українського прапора. Спостереження за ранньою осінню на Півдні України. Спостереження за деревами-символами України (верба, калина). Спостереження за пташками (чому так багато збралось, куди відлітають)	Бесіда про міста-сусіди нашого міста. Бесіда про майстрів (гончар, вишивальниця). Їх виробами прикрашали житло. Бесіда про лелеку – символ України.	(державна символіка). Розповідь укр. нар. казки «Кирило Кожум'яка». Заучування уривка вірша О. Варрави «Я люблю». Ліплення: «Кохля» Малювання: «Над Україною небо синє» Малювання: розпис хати (пальці, живопис)	1. Пошук у природі рослинних елементів, які використовують майстри у своїх розписах (піший перехід)		«Віночок» «Зроби такий самий візерунок» «Прикрасимо посуд» «Хто більше запам'ятає» «Знайди пару»	«Скажи навпаки» «Яка хагинка?» «Хто більше знайде»
Спостереження за погодою. Як погода впливає на дозрівання врожаю? В яку пору року збирають врожай хліба? Спостереження за вітром. Як використовують вітер? Спостереження за ґрунтом. Який ґрунт потрібен для росту пшениці?	Бесіда «Кого годує колосок?» Бесіда про професію пекар.	Переказ В. Сухомлинського «Пшеничний колосок». Заучування вірша І. Блажкевич «Млин» Аплікація: «Букет осінніх квітів для хліборобів». Малювання: «Хлібна нива за селом»	До магазину «Хліб»		«Відгадай, де росте» «Відгадай за пахощами» «Коли це буває?» «Що змінилось?»	«Який злак ми загадували»
Спостереження за погодою. Коли найкраще збирати врожай овочів? Спостереження за ґрунтом. На якому ґрунті найкращий врожай? Чому його треба обробляти?	Бесіда про комах, які шкочать або допомагають виростити хороший врожай овочів. Чому комах стало мало? Бесіда про овочеві страви	Розгляд ілюстрації «Збирання врожаю на городі». Заучування вірша М. Стельмаха «Гарбуз». Складання описових заглавок. Складання описових розповідей «Збирання врожаю»	На овочевий ярмарок		«Відгадай, де росте» «Пагінці і корінці» «Знайди на дотик»	«Що спочатку, а що потім» «Загадай, а ми відгадаємо»

МОВЛЕННЄВЕ СПІЛКУВАННЯ	ХУДОЖНІ ТВОРИ		БАЗИСНА ХАРЕКТЕРИСТИКА	ЛІТЕРАТУРА
	ЗА ПРЕДМЕТАМИ ТА ОБ'ЄКТАМИ	ХУДОЖНЄ СЛОВО		
<p>«Праця дорослих нашого міста» (суднобудівник, будівельник) Розгляд ілюстрацій про місто Миколаїв. Порівняльний розгляд «Вулиця міста – вулиця села»</p>	<p>С. Баруздін «Хто побудував цей дім» В. Дівніч «Рідне місто»</p>	<p>Прислів'я: «Де народився, там і пригодилося»</p>	<p>З повагою ставляться до свого рідного міста, знають його історію, поважають традиції свого краю</p>	<p>С. Баруздін «Хто побудував цей дім» (книга для читання в д/с) В. Дівніч «Рідне місто»</p>
<p>Розгляд ілюстрацій української хати (інтер'єр, народні повір'я про заселення в нову хату). Розгляд ілюстрацій українських розписів (Опішня, Косів)</p>	<p>Розгляд предметів побуту минулого і сучасного</p>		<p>Знають і поважають народні традиції, розрізняють національні виробы, декоративний розпис. Вміють спостерігати за об'єктами живої та неживої природи</p>	<p>В. Гринько «Рідний край» (Віконечко, с. 54) О. Варавва «Я люблю» (Веснівочка, с. 36)</p>
<p>Розгляд ілюстрацій «Млин», «Елеватор» (михале, сучасне). Розгляд ілюстрацій «Комбайни на ланах». Розгляд малюнків про працю хліборобів</p>	<p>Розгляд колосків пшениці, жита, ячменю. Розгляд хлібобулочних виробів</p>	<p>Прислів'я: «Хліб усьому голова», «Шасливо там жити, де гуртом робити»</p>	<p>Орієнтуються в значенні праці людей поширених професій, називають і відтворюють в іграх трудові дії, інших видах самостійної діяльності</p>	<p>В. Сухомлинський «Пшеничний колосок» (Пролісок, с. 144) Д. Павличко «Пісня про пшеницю» (Золотий колосок, с. 416) І. Блажкевич «Млин» (Золотий колосок, с. 419) «Дивувалися ліси» (Золотий колосок, с. 417) А. Горбівненко «Хліб росте»</p>
<p>Розгляд натюрмортів</p>	<p>Порівняльний розгляд овочів (гарбуз-кавун, гарбуз-диня)</p>	<p>Прислів'я: «Землю сонце прикрашає, а людину праця» «Як об стінку горохом» «Кидати каміння в город» «Хто працює, той і урожай збирає»</p>		<p>«Ходить гарбуз по городу» (Зол. колосок, с. 76) Ю. Тувім «Овочі» (Веселка) М. Стельмах «Гарбуз» (Зол. колосок, с. 77) М. Стельмах «На баштані» (Зол. колосок, с. 79)</p>

Місяць	Тиждень	Сфера життєдіяльності	Змістова лінія	Підтема	ДИДАКТИЧНА МЕТА			СПРІЙМАННЯ НАВКОЛИШНЬОГО СВІТУ			
					НАВЧАЛЬНА	РОЗВИВАЛЬНА	ВИХОВНА	ФОРМИ СПРІЙМАННЯ			
								ЗІР	СЛУХ	НЮХ	СМАК
ЖОВТЕНЬ	1	ЖИВА ПРИРОДА	ЖИВА ПРИРОДА	ФРУКТИ, ОВОЧИ	Конкретизувати і узагальнювати уявлення про особливості вирощування фруктів, ягід	Викликати інтерес до вирощування оwoчів та фруктів, до праці садівника	Виховувати уміння допомагати дорослим під час збору врожаю	Чуємо звуки живої природи	Запах свіжих owoчів, фруктів	Смакуємо фрукти	Гладимо хутро тварин
	2				РОСЛИНИ (ЛІКАРСЬКІ)	Продовжувати формувати уявлення дітей про рослини (частини рослини). Дати уявлення про лікарські рослини. Ознайомити зі змінами, які сталися в житті рослин восени. Дати знання про працю лісника	Розвивати інтерес до рослинного світу. Знати з чого складаються рослини, що сприяє їх росту	Виховувати вміння берегти природу	Милуємося осіннім вбранням рослин	Запах лікарських рослин	Смак owoчів
	3	ЖИВА ПРИРОДА	ЖИВА ПРИРОДА	ТВАРИНИ	Продовжувати формувати знання про життя тварин восени, їх підготовку до зими	Розвивати вміння розрізняти диких тварин. Збагачувати активний словник назвами диких тварин та їх дитинчат	Виховувати інтерес до тварин, турботливе ставлення до тварин, вчити піклуватися про них	Спостерігаємо за тваринами			
	4	ЖИВА ПРИРОДА	ЖИВА ПРИРОДА		Продовжувати вчити спостерігати за осінніми змінами в певній послідовності (положення сонця щодо землі). Розуміти, що всі зміни взаємопов'язані	Збагачувати словник назвами осінніх явищ. Розвивати інтонаційну виразність, пам'ять. Розвивати інтерес до живої і неживої природи	Виховувати інтерес до дослідів, осінніх явищ	Милуємося природою	Шурхіт опалого листя	Запах опалого листя	